

A naturArt Magyar Természetfotósok Szövetsége etikai kódexe **A természetfotózás etikai alapelvei**

Preambulum

Napjainkban világszerte a természetfotózás aranykorát éljük. Hogy a természetfotó manapság ilyen nagy népszerűségnek örvend annak egyik oka az eltűnőben levő természeti szépségeink iránti vonzódás. A természet megörökítése és művészi látvánnyá, képpé formálása olyan modern viselkedési formában megnyilvánuló atavisztikus jelenség, amely önmagában is bizonyítja, hogy az ember a természet része. Az ember ugyanis képes cselekedeteivel jelentősen átalakítani környezetét, megváltoztatni természetes folyamatokat, képes fajok kiirtására, de ugyanakkor képes lehet bölcs együttélésre is a természettel. A természetfotózás a naturArt hitvallása szerint csakis az utóbbi célt szolgálhatja, de még ezen túl is lép, és meggyőződéssel támogatja a természetvédelem azon céljait, amelyek a tájak, az élőhelyek, a fajok, a biológiai sokféleség, az életet adó víz, a felszíni és felszín alatti természeti értékek megóvására és fenntartására irányulnak. Mindehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a naturArt tagjai úgy végezzék munkájukat, hogy az mások számára is példamutató legyen.

A természetfotós tevékenysége csak akkor nevezhető etikusnak, ha természeti értékek mindenek feletti prioritását vallja, ha mindig partnernek bizonyul a veszélyeztetett természeti értékek megóvásában. A Magyar Természetfotósok Szövetsége (naturArt) Dr. Tildy Zoltán örökségét tisztelve magáénak vallja azt a természetvédelmi szemléletet, amely két fontos szabályt határoz meg a természetfotósok számára:

1. Nincs olyan kép, amely megérné, hogy elkészítésével kárt okozzunk a természetben.

2. A képek csak a beavatkozás mentes, természetes valóságot mutathatják be.

Mindezek érdekében fogalmaztuk meg a természetfotózás etikai alapelveit, amelyek az alábbiak:

- Az etikus természetfotózással nem egyeztethető össze a „trófeagyűjtésre”, az anyagi haszonszerzésre való törekvés.
- Az etikus természetfotós tudatában van annak, hogy a természetfotózás az élővilágra, növény-és állatfajokra vonatkozóan kockázatokkal is járhat, ezért a legnagyobb elővigyázatossággal tevékenykedik, és tevékenységéért mindig vállalja az erkölcsi és a jogi felelősséget.
- Az etikus természetfotós törvénytisztelő és munkája során jogkövető magatartást tanúsít. Ismeri és betartja a természetvédelmi jogszabályokat és annak megfelelően végzi tevékenységét. Különösen ügyel arra, hogy a védett fajokra vonatkozó törvényi előírások szerint járjon el.1)
- Védett, illetve fokozottan védett természeti területeken, ahol a látogatás természetvédelmi célból korlátozás alá esik, vagy olyan területeken, ahol bármilyen okból korlátozzák a belépést, a fotózáshoz előzetesen be kell szerezni a belépési- és a fotózási engedélyt.

Tájékoztatni kell a tervezett fotózási tevékenységről a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság területőrzéssel és ellenőrzéssel megbízott munkatársát, illetve ha nem védett természeti területről van szó, a terület tulajdonosát és/vagy kezelőjét.

– Az etikus természetfotózás alapfeltétele, hogy a fotós terepi munkáját mindig úgy végezze, hogy tevékenységével az élőhelyen ne okozzon természeti kárt, ne változtassa meg kedvezőtlenül a növény- és állatfajok életfeltételeit, ne hozza hátrányos helyzetbe a védett növény- és állatfajok egyedeit és populációit jelenlétével, fotózásra irányuló tevékenységével ne rontsa a védett növények túlélési esélyeit, és ne zavarja, ne befolyásolja károsan a védett állatfajok élettevékenységét.

– Az etikus természetfotós mindig betartja az elővigyázatosság és a fokozatosság elvét, és a legkisebb zavarás érdekében olyan módszereket alkalmaz, amelyek a gyakorlati tapasztalatok alapján a legkevesebb kockázattal járnak (például vadon élő gerinces állatfajok fotózása esetében megfelelő rejtőzést biztosító természetes leshelyek, lessátrak, mobilisek, előre megépített ideiglenes fotóslesek, vagy stabil detektívüveges lesek).

– A vadonélő állatok fényképezése a természetfotóstól magas fokú szakmai hozzáértést kíván. Az etikusan dolgozó természetfotósnak tisztában kell lennie a fényképezendő faj viselkedésének sajátosságaival, és figyelembe kell vennie azt a tényt is, hogy az állatvilágban egy fajon belül is nagyon eltérő érzékenységű egyedek fordulhatnak elő. Amennyiben azt észleli, hogy jelenléte veszélyezi, illetve magatartásában jelentősen zavarja a fotózni kívánt védett állatokat, akkor azonnal felhagy a fotózás előkészítésével, illetve a fotózással és elhagyja helyszínt!

– Az etikus természetfotós jelenlétével nem követ el „környezetszennyezést” a természetben. Munkája befejeztével úgy hagyja el fotózásának helyszínét, hogy az ott-tartózkodása érdekében megtett változtatásokat az eredeti állapotnak megfelelően visszaállítja, nem hagy maga után környezeti szennyezésnek minősülő anyagokat. Távozása után a helyszínnek olyannak kell lennie, mint annak előtte, és a távozás során is ügyelnie kell arra, hogy mozgásával ne veszélyeztesse, ne zavarja az élővilágot.

– Az etikus természetfotós arra törekszik, hogy a természetet, a növény- és állatvilágot a maga valóságában, hitelesen mutassa be. Elutasítja a környezeti feltételek természetellenes manipulálásával, a valóság meghamisításával, illetve az erőszakos kényszerítés eszközeivel készült "természetfotókat" és az ilyen "alkotások" ellen minden erejével fellép!

– A Magyar Természetfotósok Szövetsége tagjai számára azt ajánlja, hogy fokozottan védett és a Vörös Könyvben szereplő növény- és állatfajok fotózása során fotósnaplót vezessenek, amiben szerepeljen a fényképezés helye, ideje, a fotózott faj/fajok megnevezése, a fotózás idején jellemző környezeti tényezők rövid bemutatása, a fotózás módja, valamint a fotózás során szerzett tapasztalatok rövid összefoglalója.

– A vadon élő madarak fotózását fokozott figyelemmel és felelősséggel kell végezni. A fotózás módját úgy kell megválasztani, hogy a fotózni kívánt madarat az a legkevésbé zavarja. A fokozatosság elvét mindig szem előtt kell tartani! A fotózás helyét tekintve a madarak

szempontjából a következő: a) fészeknél, fészektelepeken fészkelő revírben, b) dürgő helyen, c) éjszakázó, pihenőhelyen, d) táplálkozó, ivóhelyen, e) a vonulás során való fotózás. Emiatt a Magyar Természetfotósok Szövetsége nem támogatja a költő- és dürgőhelyeken valamint az éjszakázó helyeken történő fotózást, mivel az a legtöbb madárfaj esetében jelentős zavaró, sőt veszélyeztető hatású. A naturArt elvárja tagjaitól, hogy a lehetséges fotózási módszerek közül mindig a fotózni kívánt fajra a legkisebb zavaró hatással² járó módot válasszák. Erre alapozva a költőhelyeken és a költési időszakokon kívül készült madárfotókat etikailag és szakmailag is jóval többre értékeli, mint az úgynevezett „klasszikus fészekfotókat”!

– A hazai denevérek fotózásánál – különös tekintettel ezen fajok érzékenységre és veszélyeztetettségére – a naturArt szigorú feltételek teljesítését várja el tagjaitól. Telelés során hibernált állapotban levő denevéreket - telelőhelyük akár barlangokban, akár egyéb helyeken (bányavágatokban, pincékben, épületekben) található – csak igazolt természetvédelmi és/vagy fajvédelmi célból, szakavatott kísérő (területileg illetékes nemzeti park igazgatóság munkatársa és/vagy hatósági engedéllyel rendelkező denevérkutatást végző személy) részvételével fotózhatnak. Ugyanez a kockázati tényezőket csökkentő viselkedési norma vonatkozik az élőhelyeken összegyűlt denevérek fotózására is.³⁾

– A naturArt a tagjai számára ajánlott etikai normákat igyekszik minden tevékenységében népszerűsíteni, beleértve kiállításait, rendezvényeit és az általa hagyományosan meghirdetett Az Év Természetfotósa pályázatot is.

Kiegészítések a naturArt etikai kódexéhez:

1)

A természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény védett növény- és állatfajokra vonatkozó része (kiemelés)

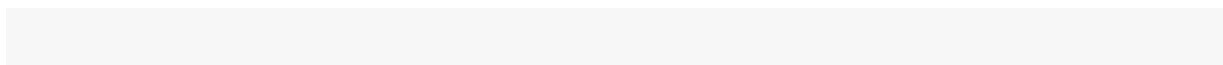
42. § (1) „Tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése.”

(6) „Fokozottan védett növényfaj egyedének, virágának, termésének vagy szaporításra alkalmas szervének eltávolításához, elpusztításához, megszerzéséhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.”

(7) „Fokozottan védett vagy nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó növényfajok esetén a (3), illetőleg (6) bekezdés szerinti engedély csak természetvédelmi vagy más közérdekből adható meg.”

A természetvédelmi hatóságnak tehát előzetes (!) engedélyében mérlegelési jogköre van a természetvédelmi és a közérdek vonatkozásában. A továbbiakban így folytatódik:

43. § (1) Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.”

2)

A fotózás esetében a zavarás eltűrhető határa ott van, amit a kérdéses állatfaj egyede káros hatások nélkül elvisel. A zavarás az állat viselkedésében egyértelműen megnyilvánul, hiszen amennyiben például a szokatlan "zavaró" hatás ellenére tovább folytatja megszokott tevékenységét, abban az esetben a "zavaró" hatás az eltűrhető szint alatt van. Ha azonban abbahagyja megszokott tevékenységét, és más, például egyértelműen menekülésre utaló viselkedésformákat mutat, a "zavaró" hatás fennáll, még ha "súlyosabb" következménye nincs is az esetnek. Természetesen ez a válaszviselkedés nem fajfüggő (bár nagyon jól jellemezhető a fajok általános érzékenységgel). A "zavaró hatás" esetében az egyedi érzékenység is nagyon sokat nyom a latban. A "veszélyeztetés" fogalma könnyebben körülírható. A "veszélyeztetés" a "zavarás"-nál jóval erőteljesebb, és súlyosabb következményekkel járó hatás. A "veszélyeztetés" esetén már az egyed épsége, élete, szaporodásának sikere is veszélybe kerülhet. A "veszélyeztetés" ténye – a "zavarás"-sal ellentétben – a gyakorlatban legtöbbször tetten érhető, bizonyítható, és természetesen jóval súlyosabb megítélés alá is esik.

3)

A hazai denevérek valamennyi faja (29 faj) védett, illetve fokozottan védett, és közös jellemzőjük, hogy életmódjukból adódóan a fotózásuk különösen kockázatos. A nálunk honos denevérfajok mindegyike téli álmra vonul, és ott egyénileg vagy csoportokba tömörülve hibernálódik, hiszen a zord téli hónapokban nem tudják megszerezni rovtáplálékukat. Telelőhelyeik leggyakrabban kiegyenlített mikroklímával rendelkező barlangokban, bányavágatokban, esetleg pincékben, ritkábban faodvakban vagy épületekben vannak. A kontinentális klímán élő denevérek téli álma felületes, ezért a legkisebb zavarásra felébredhetnek, ami jelentősen csökkenti túlélési esélyeiket. Ha a telelőhelyen sokáig világítják meg őket, ha túlzásba viszik a vakuhasználatot, ha túlságosan hosszú ideig tart a fényképezési procedúra, a felületes téli álmat alvó egyedek álma megszakadhat, felébredhetnek, ami pusztulásukat okozhatja. Egyes denevérfajoknál a nőstények és a hímek nyári szállásaikon elkülönülnek. A nőstény állatok ezeken az ellőhelyeken hozzák világra kölykeiket. Mind a telelőhelyeknek, mind pedig az ellőhelyeknek a nyugalmat hatósági eszközökkel igyekeznek biztosítani. A zavarástól elleni védelem általában a telelő- vagy ellőhely emberi látogatásokat gátló lezárását, a látogatások korlátozását jelenti. Sajnos a fotózás is olyan tevékenység lehet, amely hozzájárulhat a védett fajok egyedeinek pusztulásához, szélsőséges esetben akár a telelőhely elhagyásához vagy az ellőhely felszámolásához. A barlangokból, padlásokról, pihenő üregekből az esti órákban kirepülő denevérek fotózása, ha azt az infrasarkan vagy más hasonló elektronikus kioldó módszerrel végzik már korántsem olyan veszélyes, de bizonyos kockázatot azért jelent. Ha a fotózás kedvéért túlzottan leszűkítik a kirepülő nyílást, ha a fotózás hosszú ideig tart és jelentős emberi mozgás is kíséri, akkor ez a kirepülő denevérek éjjeli aktivitásában zavarokat okozhat. Ezért a denevérek fotózását mindig csak hozzáértő kísérő jelenlétében szabad végezni. A denevérspecialista tapasztalatból tudja, hogy meddig szabad elmenni, hogy a fotózás még ne okozzon zavaró, veszélyeztető hatást. A nemzeti park igazgatóságok munkatársai és a denevérvédelemmel foglalkozó hazai szervezetek kutatói a jelentős denevér telelő- és ellőhelyeket is számon tartják és rendszeresen ellenőrzik.